

Małgorzata Piotrkowska-Dańkowska¹

CHRYSOLOGICZNY WYMIAR IZ 53,1–5²

Wstęp

Chrystologia Pisma Świętego nie jest wyłącznie przedmiotem ksiąg Nowego Testamentu, wyraża się również w epizodach i fragmentach Starego Testamentu, którego dynamika prowadzi do objawienia się Boga w Chrystusie³. To podprowadzenie do chrystologii NT możemy odnaleźć np. w Rdz 1,26–27; 18,1–5; Ps 22; Ez 37,1–10. W egzegezie chrześcijańskiej stale obecne było zainteresowanie chrystologicznym odczytaniem IV Pieśni Sługi Pańskiego (Iz 52,13–53,12)⁴.

Próbę jego wydobywania podejmiemy za pomocą narzędzi semiotycznych, które przynależą do synchronicznych badań tekstu Pisma Świętego. Papieska Komisja Biblijna zwraca uwagę na wartość analizy literackiej studium Biblii w celu „pogłębienia jednego lub drugiego aspektu godnego uwagi”⁵, dlatego warto poświęcić czas na badanie struktur narracyjnych tekstu, pamiętając, że nie one same w sobie są istotne, ale to, co poprzez nie zostaje wyrażone.

Ze względu na wielopoziomowość narzędzi tej metody wybrany został tylko jeden fragment IV Pieśni Sługi Pańskiego w celu prześledzenia możliwości wykorzystania semiotyki w określonym wyżej celu⁶.

¹ Dr Małgorzata Piotrkowska-Dańkowska, doktor nauk teologicznych w zakresie teologii biblijnej; II Liceum Ogólnokształcące w Lubinie; Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie – pracownik nieetatowy. Adres do korespondencji: 59-300 Lublin, ul. Kalinowa 8/5; e-mail: malgorzatapiotrkowska66@gmail.com.

² Artykuł powstał zainspirowany wynikami badania semiotycznego Iz 53,1–5, które zostało dokonane w związku z rozprawą doktorską, zob. Małgorzata Piotrkowska-Dańkowska, *Winnice Engaddi. Biblijna droga do spotkania z Oblubieńcem* (Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2016), 57–78.

³ Klemens Stock, „Poznanie osoby Jezusa jako cel egzegezy biblijnej”, w: *„Interpretacja (w) dialogu”. Tożsamość egzegezy biblijnej*, red. Anna Kucz, Artur Malina (Kielce: Verbum, 2005), 39.

⁴ Henryk Witczyk, *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata* (Lublin: Wydawnictwo KUL, 2003), 149–190; Bernd Janowski, „He Bore Our Sin”, w: *The Suffering Servant: Isaiah 53 in Jewish and Christian Sources*, red. Bernd Janowski, Peter Stuhlmacher (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company 2004), 74; Joseph A. Alexander, *Commentary on Isaiah* (Grand Rapids: Kregel Publications, 1992), 289–296.

⁵ Papieska Komisja Biblijna, *Interpretacja Biblii w Kościele*, tłum. Ryszard Rubinkiewicz (Warszawa: Vocatio, 1999), 33.

⁶ Algridas J. Greimas, *Sémantique structurale: recherche et méthode* (Paris: Larousse, 1966); Algridas J. Greimas, „Éléments d’une gamme narrative”, w: *Du sens* (Paris: Seuil, 1970), 157–183; Algridas J. Greimas, Joseph Courtés, *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage* (Paris: Hachette, 1979); Algridas J. Greimas, „Elementy gramatyki narracyjnej”, w: *Narratologia*, red. Michał Głowiński (Gdańsk: Słowo/obraz, terytoria, 2004), 55–89.

Postać Sługi tej części Księgi Izajasza łączy się z pieśniami wcześniejszymi w kontekście dziejów starożytnego Izraela⁷. *Sitz im Leben* IV Pieśni Sługi Pańskiego stanowi deportacja babilońska⁸. Tekst ma równocześnie znaczenie uniwersalne⁹, „ponadczasowe przesłanie i wezwanie do pokornego zawierzenia się zbawczej woli Boga, nawet jeżeli będzie to czasem przeczyć ludzkiej logice”¹⁰. Podjęta analiza zajmuje się tym aspektem lektury, prześledzi bieg wydarzeń i relacje między postaciami ukazanymi w tekście.

Tabela 1. Tekst Iz 53,1–5

Kto uwierzył wiadomości naszej i ramię Pana komu zostało objawione?	מִי הָאֲמִין לְשִׁמְעַתְנוּ וְזָרַע יְהוָה עַל-מִי נִגְלָתָהּ:	1
I wyrósł jak młody pęd przed obliczem jego i jak korzeń z ziemi suchej. Nie było ładnej postaci u niego i nie miał dostojeństwa, by spojrzeć na niego, i nie miał wyglądu, byśmy znaleźli upodobanie w nim.	וַיֵּצֵל כַּיּוֹנֵק לְפָנָיו וְכַשְׂרָשׁ מֵאַרְץ צִיָּה לֹא-תֵאָר לוֹ וְלֹא הָדָר וְנִרְאָהוּ וְלֹא- מִרְאָה וְנִחְמָדָהוּ:	2
Wzgardzony i odrzucony przez ludzi, mąż boleści i znający chorobę, a przykrycie twarzy przed nim, wzgardzony i nie poważaliśmy go.	נִבְזָה וְחָדַל אִישִׁים אִישׁ מְכַאֲבוֹת וַיְדוּעַ חָלִי וְכִמְסֹתָר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזָה וְלֹא חֲשַׁבְנָהוּ:	3
Lecz choroby nasze on nosił i boleści nasze nosił je. A my uznaliśmy go za dotkniętego, uderzonego przez Boga i poniżonego.	אָכֵן חָלִינּוּ הוּא נָשָׂא וּמְכַאֲבֵינוּ סִבְלָם וְאִנְחָנוּ חֲשַׁבְנָהוּ נִגְוַע מִפֶּה אֱלֹהִים וּמֵעֵינָהּ:	4
A on został przebity za odstępstwa nasze, zdeptany za winy nasze, kara pokoju naszego spadła na niego i w ranach jego zostało dane uzdrowienie dla nas ¹¹ .	וְהוּא מְחַלָּל מִפְּשָׁעֵנוּ מִדְּבַר מַעֲוֹנוֹתֵינוּ מוֹסֵר שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבִחְבֻרָתוֹ נִרְפָּא-לָנוּ:	5

⁷ John N. Oswalt, *The Book of Isaiah. Chapters 40–66* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998), 373–410; David N. Freedman, red. *The Anchor Bible Dictionary* (New York–London: Yale University Press, 1992), t. 3, 499–500; t. 6, 219–225.

⁸ Norman R. Whybray, *The Second Isaiah* (London–New York: Oliphants, 1995), 75.

⁹ Brevard S. Childs, *Isaiah* (Louisville: Westminster John Knox Press, 2001), 411; Tadeusz Brzegowy, *Prorocy Izraela* (Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, 1999), cz. 1, 156–165.

¹⁰ Janusz Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, *Verbum vitae* 1 (2002): 100; Edward J. Young, *The Book of Isaiah* (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1972), t. 3, 340–347; Hans J. Hermisson, „The Fourth Servant Song in the Context of Second Isaiah”, w: *The Suffering Servant: Isaiah 53 in Jewish and Christian Sources*, red. Bernd Janowski, Peter Stuhlmacher (Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 2004), 16–47.

¹¹ Tekst ST podają za: Elliger Karl, Rudolph Wilhelm, red., *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft 51997); Tłumaczenia ST podają za: *Hebrajsko-polski Stary Testament. Prorocy. Przekład interliniarny z kodami gramatycznymi, transliteracją i indeksem słów hebrajskich*, red. Anna Kuśmirek (Warszawa: Vocatio, 2008).

Delimitacja

Pieśń IV o Słudze Pańskim obejmuje 52,13–53,12¹², na który składają się: prolog 52,12–15, zasadnicza część 53,1–10 oraz epilog, mowa Boga – 53,11–12.

Rozdział 53 rozpoczyna się pytaniem retorycznym¹³: „Któż uwierzy temu, cośmy usłyszeli? Komu się ramię Pańskie objawiło?” Wprowadza ono do bezpośredniego opisu wyglądu Sługi. Natomiast wersety od 53,6n ukazują istotę ludzkiego odstępstwa, za które Sługa ponosi ofiarę reparacyjną¹⁴, i rozpoczynają się od zmiany podmiotu. W werseach 1–5 był nim Mąż boleści, a w wersecie 6 jest zbiorowość, z nią utożsamia się narrator¹⁵. Wersety 6–12 opisują los Sługi z różnych perspektyw: ludzi, Pana, narratora. Analiza struktury narracji interesującej nas sekcji ww. 1–5 pozwala wskazać następujące jednostki:

1. W. 1 – wprowadzenie, pytanie retoryczne, które wyraża nieprawdopodobieństwo sytuacji i odnosi się do całego objawienia przedstawionego w rozdziale 53.
2. Ww. 2–3 – opis Sługi Pańskiego i reakcji ludzi na Jego wygląd; podmiotem jest tu Mąż boleści¹⁶, młode drzewo bez wdzięku i blasku¹⁷.
3. Ww. 4–5 – ukazanie źródeł Jego boleści oraz reakcji ludzi na ten fakt; tu można wyodrębnić w. 4, który przedstawia ludzki sposób widzenia i oceny Sługi i w. 5 – interpretację Jego losu z perspektywy Bożego zamysłu wyrażonego przez narratora.

Badanie semantyki podstawowej

Nim podejmiemy się opisu procesów narracyjnych następujących w całej sekcji¹⁸, potrzeba przedstawić ich semantykę podstawową (punkt wyjściowy). Wyznacza ją kwadrat semiotyczny w. 1.

¹² Kompozycja IV Pieśni, z dostrzeżeniem jej chiastycznej struktury: Childs, *Isaiah*, 413; Gerhard von Rad, *Teologia Starego Testamentu* (Warszawa: Pax, 1969), 559. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 78; Układ struktury IV pieśni: Józef Paściak, *Izajasz wieszczem Chrystusa* (Katowice: Księgarnia św. Jacka, 1987), 124; Brzegowy, *Prorocy Izraela*, 149. Janowski, „He Bore Our Sin”, 48–74.

¹³ „W 53,1 przemawia społeczność ludu Bożego. Stwierdza ona w pytaniu retorycznym, że działalność Sługi wprawi wielu ludzi w zdziwienie, podobnie jak Dobra Nowina Jezusa Chrystusa”. Lech Stachowiak, *Księga Izajasza. Tłumaczenie, wstęp i komentarz* (Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1991), 241; Na temat gramatycznej formuły „(kto?) często wprowadzającej nową myśl u Izajasza: Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 83.

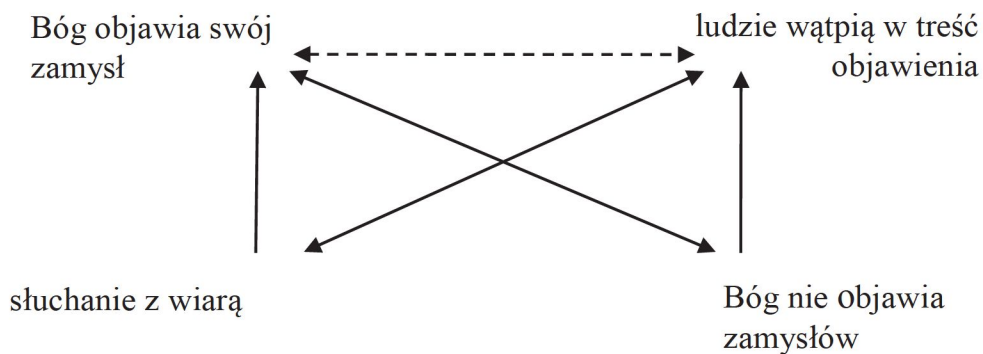
¹⁴ „Kolejne odsłony dramatu Sługi zawarte w analizowanym tekście przyniosą nowe akty przemocy fizycznej i psychicznej, które doprowadzą do jego śmierci”. Wojciech Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* 2/49 (2006): 35; Hermisson, „The Fourth Servant Song in the Context of Second Isaiah”, 16–47.

¹⁵ Inną strukturę całej IV Pieśni (52:13–15; 53:1–3, 4–6, 7–9, 10–12) przedstawia: Oswalt, *The Book of Isaiah. Chapters 40–66*, 376.

¹⁶ W werseach 2–3 bohater określany jest jako „on”. Childs, *Isaiah*, 414.

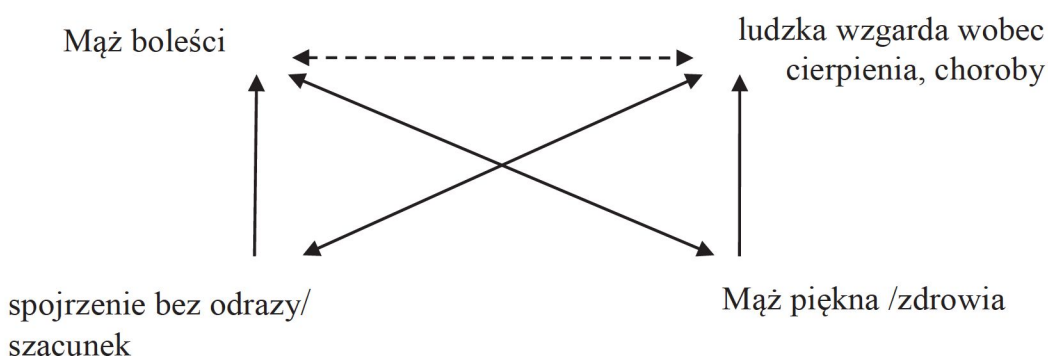
¹⁷ Lemański zwraca uwagę na to, że za podmiot mówiący można tu uznać Izraelitów, którzy poznali swój błąd (w. 53,4). Prorok identyfikuje się z nimi. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 83; Zaimek „my” użyty w w. 3 przez krytykę tekstu w Starym Testamencie zawsze odnoszony jest do Izraela, z zaznaczeniem, że zakończenie misji Sługi 53,12 dotyczy ofiary za wielu. Childs, *Isaiah*, 413–414.

¹⁸ Kolejne etapy badania narracji wyznacza metodologia określona przez Greimasa.

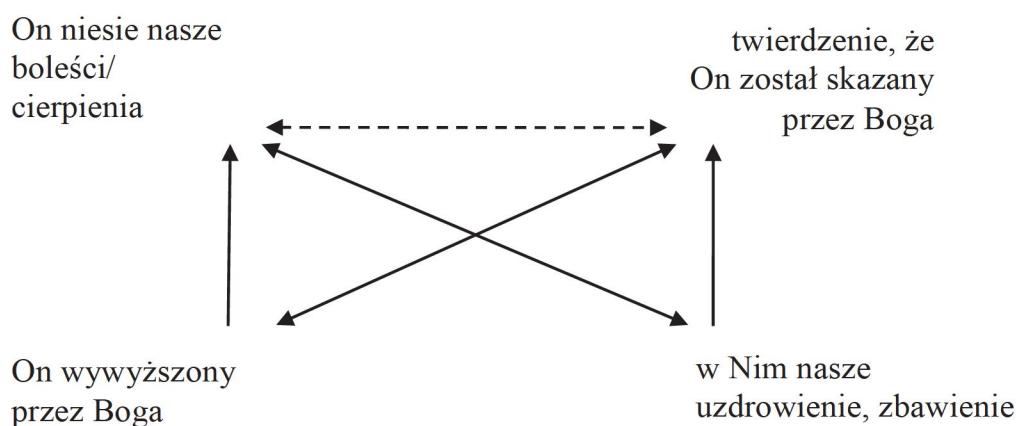
Jeśli człowiek słucha z wiarą Bożego objawienia, to otwiera się na jego treść, ale jeśli jest skupiony na sobie, to nie słyszy treści przesłania.

ww. 2–3

Jeśli uznaje się znaczenie tego, co czyni Sługa, jeśli spojrzy się bez odrazy, z szacunkiem, to można zobaczyć piękno Jego dzieła¹⁹ i usłyszeć treść Bożego objawienia (w. 1). Ale jeśli ludzie są zapatrzeni w swoje piękno, w siebie, to gardzą cierpieniem i chorobami innych.

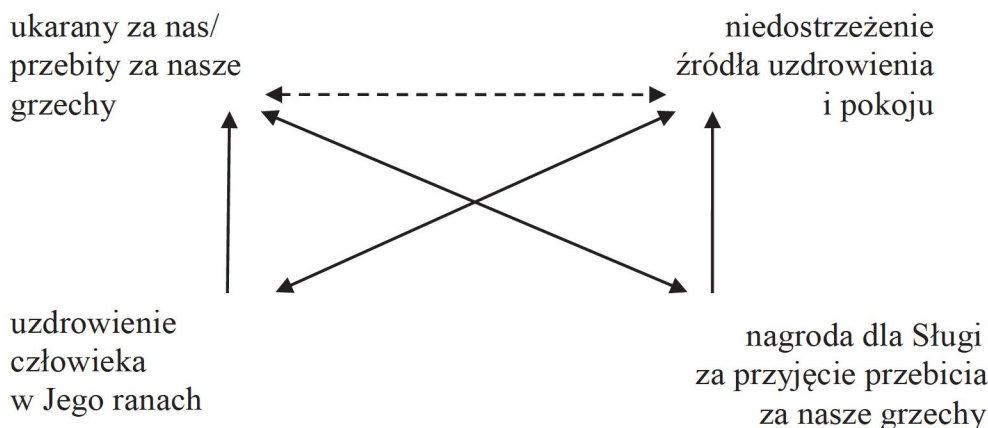
w. 4

¹⁹ Dostrzeżenie duchowego piękna Męża boleści staje się znacząco wyakcentowane poprzez zaistniały kontrast zewnętrzny. „Uświadomienie sobie fizycznego piękna Jezusa czyni bardziej wyrazistym dramat Jego kenozy: najpiękniejszego czynią najbardziej odrażającym. Króla nad królów traktują jak niewolnika, najbardziej niewinnego – jak złoźcę”. K. Bardski, „Zdumienie i zachwyt”, *Pastorales* 32/3 (2006): 26; „Nasz wzrok przesuwa się po nim w tłumie i nawet go nie dostrzegamy. Jego chwała nie znajduje się na wierzchu, a ci bez skłonności do patrzenia w głąb nigdy go nawet nie zobaczą lub tym bardziej zwrócą na niego uwagę”. Oswalt, *The Book of Isaiah. Chapters 40–66*, 383.

Sługa jest przez Boga wywyższony (bezpośrednio wyraża to bliższy kontekst badanej części – w. 12), ponieważ przyjął ludzkie odstępstwa i karę²⁰. Uzdrawienie ludzi, poprzez przyjęcie ich cierpienie, odbywa się mimo przekonania zbiorowości, że został skazany przez Boga.

w. 5

Źródłem pokoju i uzdrowienia, źródłem zbawienia jest przyjęcie przez Sługę przebicia za nasze odstępstwa. To, co wybrane, ukochane szczególnie przez Boga, jest odrzucane przez człowieka lub niedostrzegane²¹.

Badanie narracji gramatyki podstawowej

Pytanie, które pojawia się w w. 1, dotyczy treści przekazywanej przez Pana²². Narracyjne zdarzenia rozpoczynają następujące procesy: od Boga, który nie objawia się człowiekowi, do przekazania treści objawienia; od człowieka, który niedowierza temu, co słyszy od Boga, do słuchania z wiarą. Presupozycja wynikająca z tego zestawienia podkreśla, że objawienie jest wolą Pana²³. Jeśli Bóg decyduje się na objawienie, to człowiek ma możliwość (tzn. został w nią wyposażony), by je przyjąć. Tu jest nią słuchanie z wiarą, ale to pokazuje również, że człowiek ma możliwość niedowierzenia temu, co słyszy. Przy czym w konsekwencji nie chodzi o niedowierzenie treści objawienia, ale o brak zaufania Bogu²⁴.

²⁰ Witczyk, *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata*, 170.

²¹ „Zachodzi niezwykła interakcja, z jednej strony między działaniem oprawców Sługi a jego postawą, z drugiej zaś strony między działaniem Boga a odpowiedzią Sługi na Bożą wolę wobec siebie”. Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 38.

²² Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 84.

²³ „Bóg ukazuje się tylko wtedy, kiedy chce, i tylko temu, któremu na podstawie swej własnej decyzji ogłasza swoją wolę”. Fritz Rienecker, Gerhard Maier, *Leksykon biblijny*, red. Waldemar Chrostowski (Warszawa: Vocatio, 2008), 547.

²⁴ O grzechu niewiary pisze: Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 84; wierzyć oznacza stałość i wytrwałość „całkowite zdanie się na kogoś uważanego za niezawodnego, choć nie przekreśla własnego działania”. Stachowiak, *Księga Izajasza*, 220.

Wersety 2–3 pozwalają na zestawienie opisu Męża boleści²⁵ i reakcji ludzi²⁶, które uwypukla wyrazistość narracyjnych przeciwieństw. Mąż boleści (młody pęd) nie ma ładnej postawy, dostojeństwa, wyglądu, zna chorobę, a Jego twarz jest zakryta. Ludzie (sucha ziemia) nie patrzą na Niego, nie znajdują w Nim upodobania, gardzą Nim.

Cierpienia Męża boleści dają możliwość zmiany ludzkich postaw i zobaczenia wartości w Jego dramacie. Presupozycja ujawnia, że szacunek wzbudza wygląd zewnętrzny – ładna postawa, zdrowie, dlatego potrzeba zmiany myślenia, by zobaczyć boleść i ją uszanować, uznać wartość w braku piękna zewnętrznego i choroby. Postać Sługi i reakcja na Jego wygląd wydobywają konwencjonalne sposoby myślenia i wartościowania, z którymi w sprzeczności stoją zamierzenia Boga. W tym ujęciu uwypukla się trudność, wobec jakiej staje człowiek. Dotyczy ona konfrontacji z własnymi upodobaniami²⁷, wolą, rozumem – z samym sobą. Rzeczywistość bowiem została wcześniej ujęta jednoznacznie i człowiek podąża za pięknem zewnętrznym. Przyjęcie objawienia wiąże się z radykalnym uznaniem swojego błędu, pychy oraz podążaniem za tym, co zdaje się nieprawdopodobne. Werset 3 pokazuje odrzucenie, odepchnięcie Sługi przez ludzi oraz Jego osamotnienie²⁸. To odrzucenie jest wyrazem ludzkiego osądu, a jego wynikiem stała się postawa pogardy²⁹.

Badanie semiotyczne skupia się na relacjach binarnych, nie wnika w głąb metafory i literackich porównań, a jednostka ta operuje porównaniami metaforycznymi wymagającymi w odczytaniu odwoływania się do znajomości kontekstu historycznego i obyczajowego – „On wyrósł przed Nami jak młode drzewo” (w. 2a), „i jakby korzeń z wyschniętej ziemi” (w. 2b)³⁰; „jak ktoś, przed kim się twarz zakrywa” (w. 3c)³¹. Rodzą one liczne pytania. Młody pęd, który wyrasta z suchej ziemi, musi mieć swoje źródło, korzeń. Czy jest ono wpisane w strukturę stworzenia, czy zasiewa je Słowo? Przed czyim obliczem

²⁵ Na znaczenie szczegółowego wyliczenia cierpień Sługi zwraca uwagę: Joseph A. Alexander, *Commentary*, 293.

²⁶ „To wzgardzenie wyglądem Sługi oddają czasowniki wyrażające brak zainteresowania i brak woli (הִסְתַּי – „patrzeć”; רָצוּהוּ – „pragnąć”)”. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 8; Ludwig Koehler, Walter Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament* (Leiden: Brill, 1994–2000), t. 2, 1157–1161; t. 1, 325; nacisk zostaje położony na to, jak widzą Go inni, Sługa budził wstręt. Język zastosowanego opisu przekracza tu leksykę prezentacji wydarzeń historycznych. Childs, *Isaiah*, 414.

²⁷ Upodobanie wynika z robienia tego, co sprawia radość, na co ma się ochotę. Wiaże się więc z podążaniem swoimi ścieżkami w życiu. Rienecker, Maier, *Leksykon biblijny*, 829.

²⁸ „Tak rozumiane cierpienie oddziela od innych, ale i wiąże z wieloma (nosi ich cierpienia, nie własne)”. Stachowiak, *Księga Izajasza*, 221.

²⁹ Rienecker, Maier, *Leksykon biblijny*, 557–558.

³⁰ Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 84–85.

³¹ Szeroko omówione znaczenie חָפְזוֹ: Koehler i Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, t. 3, 938–944; „Wyrażenie חָפְזוֹ – twarz trudne do zinterpretowania w układzie syntaktycznym naszego zdania ma trzy możliwe odniesienia w starożytnej tradycji tekstualnej: twarz Jahwe (Targum), Sługi (Wulgata, LXX), mówiących (Pešitta). Kończący zdanie termin חָפְזוֹ zwykle wyraża ocenę negatywną i towarzyszy mu podmiot osobowy. Występuje więc w odniesieniu do przedmiotów. Nagle więc Sługa zaczyna być postrzegany już nie jako człowiek, ale rzecz i to o małej wartości”. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 86; zakrywanie twarzy podkreśla izolację Sługi w społeczeństwie. Stachowiak, *Księga Izajasza*, 222; „Społeczność gardzi nim, ponieważ interpretuje jego trudności w kategoriach kary Bożej i stąd istnieje obawa o zarażenie się”. Gabriel Witaszek, *Moc Słowa Prorockiego* (Lublin: Redakcja Wydawnictw KUL, 1995), 215.

wyrasta Sługa – JHWH czy ludzi, którym się ujawnia³²? Dlaczego ziemia jest sucha? Suszę uznawano za wynik nieposłuszeństwa wobec Boga. Wyschnięta ziemia, która nie przynosi plonów, była odczytywana metaforycznie jako „martwy człowiek wskutek grzechu”³³.

Werset 4 ukazuje ludzkie sposoby interpretacji tego, co staje się doświadczeniem Sługi, a w. 5 jest odczytaniem Jego losu w Bożej perspektywie, która zostaje objawiona człowiekowi. Procesy narracyjne wskazują kolejno na zmiany: nasze zdrowie leży w uznaniu znaczenia naszych boleści, cierpienie, a akceptacja i wywyższenie Sługi przez Boga wiedzie poprzez potraktowanie Go przez ludzi jako skazanego. Presupozycja: ludzie uważają zdrowie za wyraz Bożej przychylności, a źródłem wywyższenia Sługi przez Boga³⁴ jest przejęcie ludzkich cierpień i bólu³⁵.

Operacje narracyjne w. 5 przebiegają następująco: od uznania, że On zostaje nagrodzony, do zobaczenia, jaką drogą to się dzieje; od niedostrzeżenia źródła uzdrowienia po przyjęcie uzdrowienia z Jego ran. Presupozycja: Sługa przejął karę za nasze grzechy. Źródłem wybawienia natomiast jest dostrzeżenie w ranach Sługi³⁶, przez nas mu zadanych, uzdrowienia i zbawienia.

Użyte w wersety 4 i 5 spójniki syntaktyczne uwypuklają narracyjne zderzenie prawdy o sytuacji Sługi z ludzką oceną zdarzenia. Spójnik וְכִי – *lecz*³⁷ poprzedza czasownik z sufiksem osobowym וַיִּשְׁבְּגוּהוּ – *uznaliśmy go*³⁸, spójnik występujący w w. 5 wyraża rozłączność właśnie między tym, co sądzą ludzie, a prawdą wyeksponowaną podkreśleniem podmiotu וְהוּא – *a on*, by ukazać Bożą perspektywę zdarzeń³⁹.

³² Młody pęd wyrasta przed Jahwe, jest to nawiązanie do mesjańskiej godności Sługi. Pojawia się wbrew bezowocnej ziemi i daje nowe życie. Juliusz Synowiec, *Oto Twój król przychodzi: Mesjasz w pismach Starego Przymierza* (Kraków: Wyższe Seminarium Duchowne Ojców Franciszkanów, 1992), 164–165; George F. Knight, *Servant Theology. A Commentary on the Book of Isaiah 40–55* (Edinburgh: Andrews University Press, 1984), 168.

³³ Rienecker, Maier, *Leksykon biblijny*, 766.

³⁴ „Jest on więc w pozornie paradoksalnej sytuacji, będąc jednocześnie upokarzany przez Boga i wywyższony za swoje posłuszeństwo”. Raymond E. Brown, Joseph A. Fitzmyer, Roland E. Murphy, red. *Katolicki komentarz biblijny*, red. Waldemar Chrostowski (Warszawa: Vocatio, 2001), 113; „Wśród ludzi postać Sługi po przebytych prześladowaniach budziła ogólne przerażenie. Toteż aprobata Sługi wyrażona przez Boga wywołuje powszechne zdumienie: związek pomiędzy przerażającym wyglądem zewnętrznym a wywyższeniem u Boga jest dla ludzi zupełnie niezrozumiały. Drogi Boże jednak nie pokrywają się z drogami ludzi (por. 55,8–9). W 53,1 przemawia społeczność ludu Bożego. Stwierdza ona w pytaniu retorycznym, że działalność Sługi wprawi wielu ludzi w zdziwienie, podobnie jak Dobra Nowina Jezusa Chrystusa”. Stachowiak, *Księga Izajasza*, 241.

³⁵ „To połączenie «naszych» cierpień i boleści, z tymi, które spotykają Sługę, wynika z czasowników «nosić» i «dźwigać». Sługa więc partycypuje w nieszczęściach mówiących i obarcza się ich ciężarem”. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 87; użyte w języku hebrajskim słowa określające choroby i boleści Sługi w ST pojawiają się w kontekście opisów ziemi judzkiej po upadku Jerozolimy. Fredrik Hägglund, *Isaiah 53 in the Light of Homecoming After Exile* (Tübingen: Mohr Siebeck, 2008), 54.

³⁶ Użyte tu sformułowania podkreślają śmiertelne zranienie, poniżenie. Wskazują na konkretne fizyczne cierpienie i śmierć. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 88.

³⁷ Alexander, *Commentary on Isaiah*, 294. Znaczenie וְכִי : Koehler i Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*, 47.

³⁸ Klaus Baltzer, *Deutero-Isaiah: A Commentary on Isaiah 40–55* (Minneapolis: Fortress Press, 2001), 404.

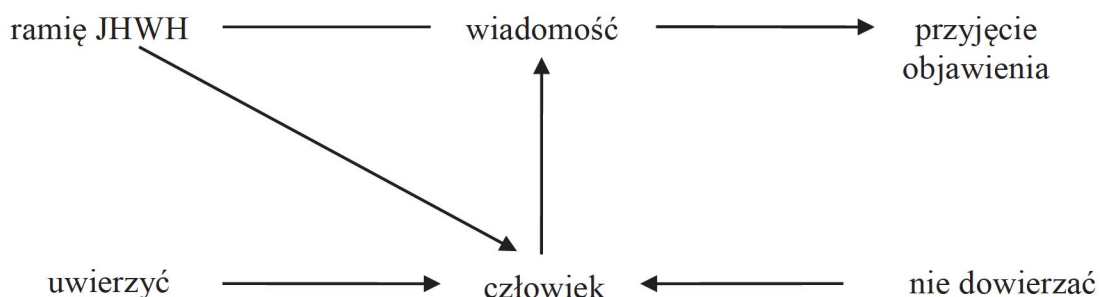
³⁹ „Spojrzenie Boga na misję Sługi diametralnie różni się od spojrzenia wspólnoty”. Witczyk, *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata*, 155; „Cierpienie Sługi musi zostać odczytane w perspektywie Bożego planu, który ofierze jego życia nadaje walor soteriologiczny”. Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 36.

Odrzucony przez ludzi, okazuje się wybawicielem przynoszącym pokój. Jego rany, bóleści i cierpienie, których źródłem jest ludzkie życie (w. 6 – wybranie sobie drogi niezgodnej z wolą Boga, ludzka samowola), stanowią nasze uzdrowienie. Innymi słowy: rozpoznanie własnych win i grzechów staje się miejscem spotkania ze Sługą, który je przejął od każdego indywidualnie. To jest droga ku uzdrowieniu, pokojowi, ku zbawieniu, gdyż karę za ludzkie odstępstwa On już poniósł⁴⁰. Można więc powiedzieć, że każdy nosi w sobie twarz, oblicze Sługi, zakryte dla innych, możliwe do odsłonięcia tylko w perspektywie uznania przez człowieka przestrzeni własnej choroby i odstępstwa, to uznanie stanowi uzdrawiającą przestrzeń pokoju⁴¹. „Sens pedagogiczny ma ono [cierpienie – M. P-D.] dla grupy określającej się jako «my», zaczyna ona rozumieć pozytywne skutki, które niesie w sobie cierpienie Sługi. Te skutki to pokój, który często jest synonimem zbawienia lub błogosławieństwa Bożego (...) zbawienie jest paralelne do uzdrowienia, oznaczającego interwencję Boga w katastrofalną sytuację. Sługa jest więc «sferą» tej uzdrawiającej interwencji Boga”⁴².

Badanie narracji gramatyki powierzchniowej

Analiza gramatyki powierzchniowej prowadzi do zaobserwowania działań podejmowanych przez aktanty. Sekcja 53,1–5 może być zobrazowana w oparciu o dwa modele aktancyjne. Ze względu na wstępny charakter do całej części rozdziału 53 przedstawimy najpierw w. 1, a potem ww. 2–5; tu taksonomia odnosi się do Męża bóleści oraz reakcji ludzi na jego widok.

w. 1

Człon mediacyjny tego opisu stanowią osie: ramię JHWH objawia swoje działanie oraz człowiek ma możliwość uwierzyć w treść objawienia, ale może również wątpić/nie dowierzać temu, co słyszy.

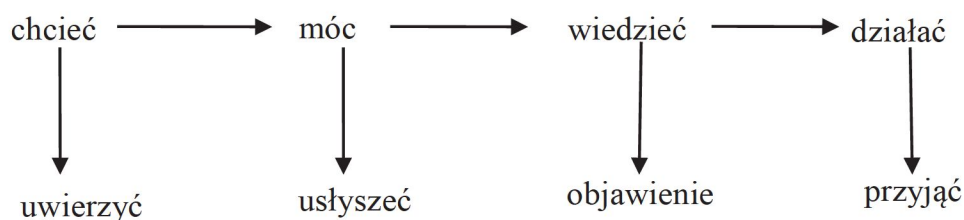
⁴⁰ „Sługa przyjął na siebie nie tylko skutki, ale i sam grzech”. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 87.

⁴¹ Witczyk, *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata*, 155–156. O znaczeniu uznania swojej winy w tym kontekście: Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 37. Syntetyczne ujęcie von Rad, *Teologia Starego Testamentu*, 576.

⁴² Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 88–89. Odczytanie „my” w perspektywie historycznej oraz odwołania do postaci innych sług ST: Hägglund, *Isaiah 53 in the Light of Homecoming After Exile*, 28–29.

Wybór wskazuje na przyjęcie określonej postawy nie tylko wobec wiadomości, ale głównie wobec jej nadawcy⁴³. Zawierzenie Bogu to słuchanie i przyjęcie nieprawdopodobnej treści ze względu na to, że pochodzi od Boga. Dar, którym jest odsłonięcie przed człowiekiem drogi uzdrowienia, może być jednak odrzucony⁴⁴, ponieważ w polu narracyjnych zdarzeń istnieje również antypodmiot. Uznana zostaje wolność człowieka. Objawienie jest możliwe do przyjęcia tylko w sytuacji pełnego zaufania Bogu. Zakłada więc wiedzę o Jego istnieniu, atrybutach i właściwy Jego obraz.

Sam fakt, że Bóg się zwraca do człowieka, wskazuje na jego możliwość/zdolność do przyjęcia treści objawienia⁴⁵. Program performancji podkreśla podmiotowość człowieka – wolność, bez której udziału nic się nie dzieje. Ukazuje potrzebę konfrontacji wewnętrznej, ponieważ musi dojść do zakwestionowania własnych opinii i sądów, by w ten sposób otworzyć się na przestrzeń uznania treści objawienia i atrybucji wartości. Działanie podmiotu polega na przyjęciu treści objawienia, które tworzy dla niego nową sytuację. Nowość wyraża się zarówno w innym spojrzeniu na siebie (w. 4), jak i na działania Sługi (w. 5). Ukazany transfer zakłada istnienie wspólnej przestrzeni między aktantami. Narracja może być więc odczytana jako opowieść o zwycięstwie: zawierzeniu w objawienie, albo klęsce: zwątpieniu w jego treść. Wynik zależy od umiejętności słuchania⁴⁶, a do narracyjnego sukcesu może dojść dzięki zaufaniu Panu. Funkcja „móc” poprzedza „wiedzieć”:

Badanie semiotyczne w. 1 podkreśla Bożą inicjatywę zbawczą, Bóg obdarowuje człowieka objawieniem, a do człowieka należy zawierzenie Panu.

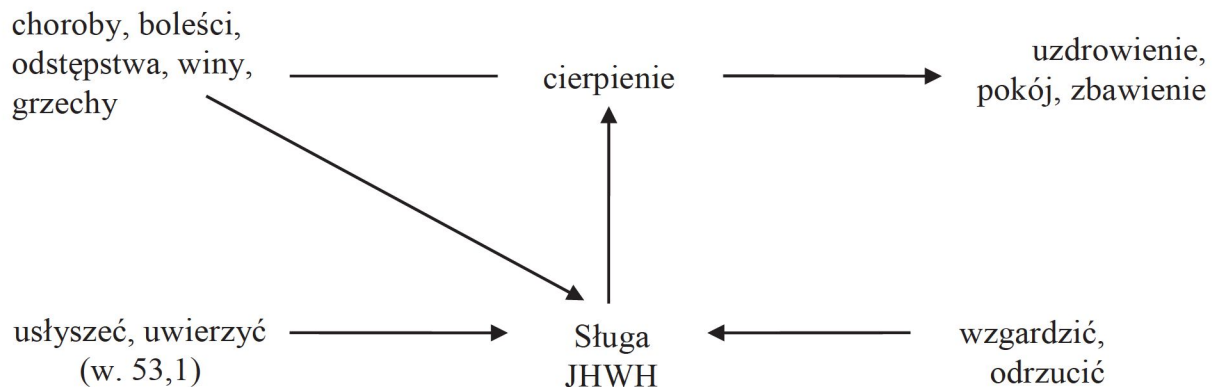
⁴³ Sens pytania 53,1 nie jest tylko retoryczny, ale ukazuje sposób identyfikacji określającej granice między tymi, którzy już uwierzyli w Boże objawienie, a tymi, którzy je odrzucają, Childs, *Isaiah*, 414.

⁴⁴ Paul J. Achtemeier, Waldemar Chrostowski red., *Encyklopedia biblijna* (Warszawa: Vocatio, 1999), 857.

⁴⁵ „Do poznania przyczyn celu takiego cierpienia Sługi można dojść tylko dzięki Objawieniu Boga i głębokiej wierze w Jego rządy na świecie, a nie drogą naturalnego rozumowania”. Edward Zawiszeński, *Księgi proroków* (Pelplin: Bernardinum, 1995), 120.

⁴⁶ Wnioski badania semiotycznego wpisują się w to, co wyrażają zarówno ogólne opracowania historyczne, jak i szczegółowe na temat IV pieśni. „Jednym z głównych tematów nauki Izajasza był właśnie ten, że Bogu trzeba zawsze zaufać i wierzyć, bo ocalenie, czyli zbawienie, zwłaszcza zbawienie duchowe od zła moralnego zarówno poszczególnych ludzi, jak i całego narodu, może przyjść tylko od Boga”. Paściak, *Izajasz wieszczem Chrystusa*, 7.

Kolejny model aktancyjny dla ww. 2–5 obrazuje linearnie dwie płaszczyzny zdarzeń:

Nasze odstępstwa, choroby zostają przejęte przez Sługę, który przynosi pokój oraz uzdrowienie. Człowiek albo zawiera Mężowi boleści, albo Go odrzuca i uznaje, że On został uderzony i poniżony przez Boga. Kategorie uczestników zdarzeń ukazują wewnętrzne relacje między Sługą a ludźmi. Sługa pragnie wziąć ludzkie choroby, boleści, odstępstwa, grzechy i winy, bo ludzkie postępowanie „domaga się” uzdrowienia. W chorobach i odstępstwach jest pole, płaszczyzna prowadząca do uzdrowienia. By mogło dojść do przyjęcia uzdrowienia, zbawienia, trzeba zawierzyć Mężowi boleści, a nie gardzić Nim i odwracać się od Niego.

Dla ww. 2–5 zainicjowany narracyjny program wyraża w. 5: „Lecz on był przebity za nasze grzechy, zdruzgotany za nasze winy. Spadła nań chłosta zbawienna dla nas, a w jego ranach jest nasze uzdrowienie”.

Nie można powiedzieć, że Bóg pragnie losu cierpienia dla Sługi⁴⁷. Bóg pragnie uzdrowienia i pokoju dla człowieka⁴⁸, więc Sługa bierze na siebie to, co człowieka oddziela od pragnienia Boga⁴⁹. Cierpienia Męża boleści mają charakter zarówno fizyczny, jak i duchowy oraz moralny – zostaje odepchnięty przez tych, dla których przyjął tę drogę⁵⁰. To skazało Go na samotność⁵¹. Sługa pragnie dla ludzi pokoju jako wartości wewnętrznej i uzdrowienia jako wartości wewnętrznej i zewnętrznej. W narracyjnym polu zdarzeń mamy starcie między Sługą, który wyrasta z suchej ziemi, nosi ludzkie ciężary, a postawą zbiorowej reakcji Jego odrzucenia⁵². Znaczące staje się uznanie, że zawierzenie Mężowi

⁴⁷ Bóg jest aktywnym uczestnikiem cierpienia Sługi. Childs, *Isaiah*, 415.

⁴⁸ Obraz Boga Stwórcy, który jest Odkupicielem, ukazany jest całościowo w: Michał Gołębiowski, „Bóg Stwórca i Odkupiciel u Deutero-Izajasza”, *Collectanea Theologica* 68/4 (1998): 5–10.

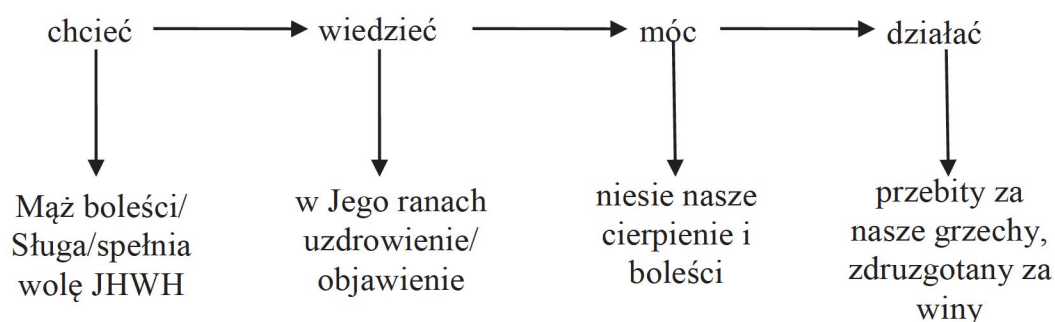
⁴⁹ Przywrócenie relacji między Bogiem a Izraelem poprzez ofiarę z życia Sługi, Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 38. Cierpienia Sługi sprawiają przygarnięcie człowieka (zbiorowość) przez Boga. Hägglund, *Isaiah 53 in the Light of Homecoming After Exile*, 53.

⁵⁰ Paściak, *Izajasz wieszczem Chrystusa*, 128–129. Odepchnięcie wynika z semickiego sposobu widzenia człowieka dotkniętego nieszczęściem, którego uznawano za przeklętego przez Boga. Brzegowy, *Prorocy Izraela*, 151.

⁵¹ Knight, *Servant Theology*, 170.

⁵² „Podmiot wypowiadający się w pierwszej osobie liczby mnogiej (53,4–6) – odrzuca on postać Sługi, zarówno przez negatywną ocenę moralną jego cierpienia, jak też poprzez fizyczną agresję prowadzącą do jego śmierci”. Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 37; Zawiszewski, *Księgi proroków*, 122–123.

boleści przynosi człowiekowi uzdrowienie i zbawienie w przeciwieństwie do postawy wzgardy, odwrócenia się od Niego. Poprzez boleści i rany Sługi następuje zbawienie ludzi. Kolejny raz widać, że aby nastąpiła atrybucja, którą jest przyjęcie uzdrowienia, trzeba dokonać konfrontacji ze swoimi sposobami postrzegania rzeczywistości. Transfer wartości możliwy jest w sytuacji przyjęcia objawienia – zawierzenia słowu Boga. Chodzi o zobaczenie w Mężu boleści Sługi JHWH. Analiza narracyjna uwypukla w tym miejscu znaczenie wolnej woli człowieka, zawierzenie wymaga istnienia przestrzeni wspólnej między nim a Sługą, pozwalającej na transfer wartości. W ww. 2–5 dochodzi do niego poprzez pozyskanie wartości „móc” dzięki wcześniejszej „wiedzieć”, to znaczy Sługa wie, że może dać uzdrowienie i pokój. Narracyjny proces kształtuje się następująco:

Sługa przejął od człowieka grzech, pomówienia, że został odrzucony przez Boga, choroby, kary za odstępstwa i przybity ofiarowuje pokój oraz uzdrowienie. By ten dar się uaktualnił, potrzeba otworzenia się człowieka na treść objawienia⁵³. W całej sekcji 53,1–5 relacja dotyczy koniunkcji zachodzącej między Bogiem a uzdrowieniem człowieka i Sługą. Pierwsza koniunkcja dotyczy przyjęcia wiadomości/objawienia o tym, co Sługa robi dla człowieka. Druga uznania, że rany i przebicie Męża boleści są naszymi, że On je od nas przejął (jak i kary za nasze odstępstwa)⁵⁴.

Zakończenie

Semiotyczne czytanie Iz 53,1–5 pozwala na wydobywanie z tekstu chrystologii. Treść objawienia jest nieprawdopodobna i dlatego potrzeba zaufania, ciągłego poznawania i rozpoznawania Boga, potrzeba postawy otwartości, ponieważ On ukrył swoją twarz w boleści, chorobie. Analogicznie proroczy tekst ukazujący udręczenie Mesjasza mamy

⁵³ „Nowe Przymierze, by mogło stać się udziałem Izraela, wymaga jednak właściwej odpowiedzi ludu na wydarzenie zbawienia, które Jahwe urzeczywistnił w postaci Sługi. Zawiera się ono w rozpoznaniu własnej winy, która dotąd negowana zostaje wyznana (ww. 4–6). Zmiana patrzenia na siebie jest owocem Bożego objawienia (por. w. 1), dzięki któremu docierają do odkrycia zbawczego znaczenia cierpienia i śmierci Sługi, uzdrawiającego i przywracającego ich do wspólnoty z Bogiem, już jako «potomstwo» Sługi (por. w. 10b). Stają się nim, gdy rozpoznają w Słudze tego, który – z woli Bożej – w ich imieniu wziął na siebie ich grzechy, i zgadzają się, by w ich imieniu Sługa odbudował zniszczoną przez ich grzech wspólnotę z Bogiem”. Pikor, „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”, 39.

⁵⁴ Chodzi o odczytanie tych zdarzeń przez wiarę, dzięki której można poznać ich sens zbawczy. Lemański, „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”, 79.

w Psalmie 22. Objawienia Pańskiego trzeba słuchać z wiarą, ponieważ przychodzi się człowiekowi zmierzyć, skonfrontować z własnymi upodobaniami i jednoznacznością swojego myślenia⁵⁵. Jeśli człowiek nie chce przyjąć treści objawienia, to w rzeczy samej nie ufa Bogu i oddala się od Niego. Właśnie na taką postawę wskazują teksty NT – J 12,38 oraz Rz 10,16⁵⁶.

W starożytnym świecie zdrowie i pomyślność uznawano za wyraz Bożej przychylności. Analiza uwypukla fakt, że w chorobach i boleściach nie tkwi kara dla człowieka, ale poprzez nie Sługa niesie uzdrowienie, pokój, zbawienie. Chodzi więc nie tylko o to, by spoglądać bez odrazy na ludzkie cierpienie, chorobę, grzech, ale by w nich dostrzec Jego obecność. Sługa przejął ludzki dramat ułomności i grzechu (por. Mt 8,17), dlatego został wywyższony przez Boga. Wywyższenie ma swoje źródło w przyjęciu nie tylko ludzkich odstępstw, cierpien i występków, ale i kar za nie. Wskazuje na to szczególnie św. Paweł w Rz 4,25; 2 Kor 5,21; Ga 3,13 i św. Piotr w 1 P 2,24. Badanie podkreśla, że uzdrowienie i zbawienie jest całkowitym darem Boga dla człowieka, od którego zależy jego przyjęcie. Nośność chrystologiczna odczytania tekstu Iz 53,1–5 prowokuje do dalszej lektury IV Pieśni Sługi Pańskiego w tym aspekcie badawczym.

Bibliografia

- Achtemeier, Paul J., Waldemar Chrostowski, red. *Encyklopedia biblijna*. Warszawa: Vocatio, 1999.
- Alexander, Joseph A. *Commentary on Isaiah*. Grand Rapids: Kregel Publications, 1992.
- Baltzer, Klaus. *Deutero-Isaiah: A Commentary on Isaiah 40–55*. Minneapolis: Fortress Press, 2001.
- Bardski, Krzysztof. „Zdumienie i zachwyty”. *Pastorales* 32/3 (2006): 19–28.
- Brown, Raymond E., Fitzmyer Joseph A., Murphy Roland E., red. *Katolicki komentarz biblijny*, red. Waldemar Chrostowski. Warszawa: Vocatio, 2001.
- Brzegowy, Tadeusz. *Prorocy Izraela*. Tarnów: Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej Biblos, 1999.
- Childs, Brevard S. *Isaiah. The Old Testament Library*. Louisville: Westminster John Knox Press, 2001.
- Elliger, Karl, Wilhelm Rudolph, red. *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft⁵ 1997.
- Freedman, David N., red. *The Anchor Bible Dictionary*. T. 1–6. New York–London i in.: Yale University Press, 1992.
- Gołębiewski, Michał. „Bóg Stwórca i Odkupiciel u Deutero-Izajasza”. *Collectanea Theologica* 68/4 (1998): 5–10.
- Greimas, Algridas J. *Éléments d'une grammaire narrative*. W: *Du sens*. Paris: Seuil, 1970.
- Greimas, Algridas J. *Sémantique structurale: recherche et méthode*. Paris: Larousse, 1966.

⁵⁵ Zestawienie błędnego ludzkiego postrzegania i oceny Sługi z prawdą o Nim i Jego działaniu oraz Jego uniżeniu i wywyższeniu w całej IV Pieśni: Paul R. Raabe, „Critical Notes. The effect the repetition in the Suffering Servant Song”, *Journal of Biblical Literature* 103/1 (1984): 77–84.

⁵⁶ Należy jednak pamiętać, że badając dynamizm chrystologiczny ST, nie chodzi o to, czy i jak ST był odczytywany w Nowym, ale o to, co tekst hebrajski mówi, nim pojawiło się chrześcijaństwo.

- Greimas, Algridas J., Joseph Courtés. *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*. Paris: Hachette, 1979.
- Hägglund, Fredrik. *Isaiah 53 in the Light of Homecoming After Exile*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2008.
- Hermisson, Hans-Jürgen. *The Fourth Servant Song in the Context of Second Isaiah. W: The Suffering Servant: Isaiah 53 in Jewish and Christian Sources*, red. Bernd Janowski, Peter Stuhlmacher. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 2004.
- Janowski, Bernd. *He Bore Our Sin. W: The Suffering Servant: Isaiah 53 in Jewish and Christian Sources*, red. Bernd Janowski, Peter Stuhlmacher Peter. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 2004.
- Knight, George F. *Servant Theology. A Commentary on the Book of Isaiah 40–55*. Edinburgh: Andrews University Press, 1984.
- Koehler, Ludwig, Walter Baumgartner. *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament*. T. 1–5. Leiden: Brill, 1994–2000.
- Kuśmirek, Anna, red. *Hebrajsko-polski Stary Testament. Prorocy. Przekład interlinearny z kodami gramatycznymi, transliteracją i indeksem słów hebrajskich*. Warszawa: Vocatio, 2008.
- Lemański, Janusz. „Cierpienia «Sługi Boga» typem zbawczej pasji Chrystusa”. *Verbum Vitae* 1 (2002): 75–101.
- Oswalt, John N. *The Book of Isaiah. Chapters 40–66. New International Commentary on the Old Testament*. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1998.
- Papieska Komisja Biblijna. *Interpretacja Biblii w Kościele*. Tłum. Ryszard Rubinkiewicz. Warszawa: Vocatio, 1999.
- Paściak, Józef. *Izajasz wieszczem Chrystusa*. Katowice: Księgarnia św. Jacka Katowice, 1987.
- Pikor, Wojciech. „Izajaszowy Sługa Jahwe a Nowe Przymierze”. *Zeszyty Naukowe Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* 2/49 (2006): 19–42.
- Piotrkowska-Dańkowska, Małgorzata. *Winnice Engaddi. Biblijna droga do spotkania z Oblubieńcem*. Płock: Płocki Instytut Wydawniczy, 2016.
- Raabe, Paul R. „Critical Notes. The effect the repetition in the Suffering Servant Song”. *Journal of Biblical Literature* 1/103 (1984): 77–84.
- Rad, Gerhard, von. *Teologia Starego Testamentu*. Warszawa: Pax, 1969.
- Rienecker, Fritz, Gerhard Maier. *Leksykon biblijny*, red. Waldemar Chrostowski. Warszawa: Vocatio 2008.
- Stachowiak, Lech. *Księga Izajasza. Tłumaczenie, wstęp i komentarz*. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1991.
- Stock, Klemens. „Poznanie osoby Jezusa jako cel egzegezy biblijnej”. W: „*Interpretacja (w dialogu)*”. *Tożsamość egzegezy biblijnej*, red. Anna Kucz, Artur Malina. *Studia Biblica* 10. Kielce: Verbum, 2005.
- Synowiec, Juliusz. *Oto Twój król przychodzi: Mesjasz w pismach Starego Przymierza*. Kraków: Wyższe Seminarium Duchowne Ojców Franciszkanów, 1992.
- Whybray, Norman R. *The Second Isaiah*. London–New York: Oliphants, 1995.
- Witaszek, Gabriel. *Moc Słowa Prorockiego*. Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1995.

Witczyk, Henryk. *Pascha Jezusa odpowiedzią Boga na grzech świata*. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2003.

Young, Edward J. *The Book of Isaiah*. T. 2. Grand Rapids: William B. Eerdmans Publishing Company, 1972.

Zawiszewski, Edward. *Księgi proroków*. Pelplin: Bernardinum, 1995.

Streszczenie

Artykuł jest próbą uchwycenia chrystologii Iz 53,1–5. Do badania wykorzystano metodę semiotyczną, którą Papieska Komisja Biblijna wskazuje jako narzędzie analizy synchronicznej. Przeprowadzona egzegeza uwydatnia potrzebę zmiany ludzkiego ujmowania rzeczywistości, by otworzyć się na nieprawdopodobieństwo Bożego objawienia. Jego treścią jest przejęcie przez Sługę dramatu ludzkiego grzechu i ułomności, a poprzez to wywyższenie Go przez Boga oraz ofiarowanie człowiekowi uzdrowienia.

Słowa kluczowe: IV Pieśń Sługi Pańskiego, semiotyka, chrystologia Starego Testamentu

Abstract

CHRISTOLOGICAL DIMENSION OF ISAIAH 53,1–5

The article attempts to capture Christology of Isaiah 53,1–5 (IV Songs of the Suffering Servant). Semiotics that the Pontifical Biblical Commission acknowledges as a tool of synchronic analysis was used in the study. The exegesis conducted shows the need to change human perception of reality in order to accept improbability of God's epiphany. It shows the act of the Servant who accepts the drama of human sin and infirmity, thus exalts Him through God and presents to people the gift of healing.

Keywords: IV Songs of the Suffering Servant, semiotics, Christology of the Old Testament